

проф. др Љиљана Марковић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ТРАНСКРИПЦИЈА И АДАПТАЦИЈА ИМЕНА ИЗ ЈАПАНСКОГ ЈЕЗИКА

Сажетак

С обзиром на висок степен компатибилности фонолошких система два језика, не очекују се у српским текстовима ендегени транскрипцијски проблеми при навођењу јапанских имена. Ипак, због посредованих превода јапанских текстова са енглеског, француског, руског и других транскрипционих система ови проблеми се у континуитету појављују. У раду се предлаже транскрипцијски образац који је погоднији за српски језик, са јапанским гласовима приказаним уз помоћ јапанских службено предложених научних транскрипцијских вредности уместо оригиналних јапанских писаних симбола. Транскрипцијски образац, уколико би био прихваћен у научној и широј јавности, водио би ка правилности и једнозначности у области јапанске ономастике и њене такозване широке транскрипције (и у масовним медијима, на пример).

Кључне речи: јапански језик, српскохрватски језик, транскрипција, јапанска топонимика, властита имена

I Уводне напомене

Предмет обављеног истраживања био је образовање одговарајућег система широке транскрипције јапанске топонимике, антропонимике и патронимике на српскохрватском, односно хрватско српском говорном подручју.

Обрађени материјал састоји се од достављеног ексерцираног материјала, и то: 198 картица које садрже ономастичке лексичке јединице, 130 картица које садрже топонимичке јединице и 8 картица које садрже асимилиране позајмљенице и неке друге јапанске апелативе, као и одређеног броја одговарајућих лексичких јединица из литературе, штампе, радија и телевизије које је аутор сам припремио.

Циљ овога истраживања био је да се омогући давање предлога за функционално задовољавајући систем широке транскрипције јапанске ономастике, како би се она што је могуће тачније приказивала, с обзиром на фонетске и графијске могућности нашег језика, и то на целом *сх/хс* подручју језика једнообразно и без неоправданих одступања. Писац је покушао да формулише свој предлог тентативно као радни предлог, а ни у ком случају као последњу реч у оквиру овог важног и сложеног научноистраживачког подухвата.

II Фонолошки систем јапанског језика према *сх/хс*

1. Особености јапанског фонолошког система

Услед одређених језичких карактеристика које јапански језик чине тешко одредивим одувек је међу лингвистима постојало неслагање о пореклу јапанског језика.

Тако је јапански језик сврставан не само међу алтајске, већ и међу малајско-полинезијске језике. Једно од најутисајнијих мишљења о овој теми ван Јапана дошло је од америчког лингвисте Р. А. Милера који заступа тезу да је јапански језик алтајски, с тим што је сродан прото-источноалтајском, који се, по свој прилици, био поделио на прото-северноалтајски и полуострвско алтајски, отприлике у доба неолита. Р. А. Милер, даље, сматра да, док су манџурско тунгуски језици главни језички потомци прото-северноалтајског, јапански и корејски представљају је-

зике који су се развили из прото-полуострвског алтајског, који се био поделио на прото-полуострвски /данашњи главни представник му је корејски/ и прото-острвски из којег се развио старојапански.

Према мишљењу водећих данашњих јапанских лингвиста који се служе, поред лингвистичког и најширим антрополошким и етнологским приступом, јапански језик по својим битним типолошким особинама представља језик такозване алтајске језичке породице, при чему је до стварања старојапанског језика дошло стапањем алтајског језика, који су са собом донели миграцијом таласи из Јужне Кореје са полинежанским језиком староседелаца јапанских острва. Како су дошљаци, који су говорили алтајским језиком, били на вишем техничком и културном нивоу од староседелаца, удео њиховог језика у одређивању морфолошког и синтаксичког профила старојапанског био је, такође доминантан. Језик староседелаца је, ипак, добрим делом у старојапанском оставио своје лексичко и фонолошко полинежанско наслеђе.

Фонолошки систем овако оформљеног јапанског језика релативно је једноставан. Вокалски систем сачињавају пет вокала: *a*, *i*, *u*, *e*, *o*, који могу бити кратки или дуги. Дуги вокал је, по природи исти као и његов кратки пар, с тим што му је дужина отприлике два пута већа од дужине кратког вокала. Дужине вокала важне су јапанском језику јер, наравно, значења лексема неретко стоје у зависности од дужине вокала.

Консонантски систем састоји се од петнаест сугласника, а то су у јапанској научној транскрипцији: **б** /сх. б/, **д** /сх. д/, **г** /сх. г/, **х** /сх. х или ф/, **к** /сх. к/, **м** /сх. м/, **н** /сх. н/, **н** /сх. н или м/, **с** /сх. с/, **п** /сх. п/, **р** /сх. р/, **т** /сх. т/, **в** /сх. в/, **з** /сх. з или ђ/, **у** /сх. ј/. Сви ови консонанти имају различите вредности у зависности од тога који вокали им претходе или стоје иза њих. Важније варијације уочавамо код следећих сугласника:

- h* — испред вокала *a, e, u, o* изговара се као *sh. x*. Међутим, када *x* стоји испред вокала *y*, изговара се тако што се кроз кружно формиране усне издахне ваздух, слично као српскохрватско / *s* тим што горњи секутићи не додирују доњу усну, и што се ни саме, заокружене усне не додирују приликом изговора.
- n* — када « стоји на крају речи, или испред *y(шй-силон)*, *w(гуйло ве)*, *p, c, z, x,*, или испред вокала звучи као *ñ* у међународној транскрипцији.
— испред *ī, b,* и *m* звучи као *sh. m*.
— испред *ī, g, c, n,* и *z* звучи као /*sh. n*.
- n* — се поред ових варијација увек изговара тако да је назални пролаз отворен, узимајући увек пуно време које одговара слогу у јапанском језику.
- s* — испред вокала *a, e, u, o* изговара се као *sh. c*.
— испред вокала *u*, изговара се као палатализовано *ш(шекира)* у неким нашим дијалектима.
- t* — испред вокала *a, e, o* изговара се као *sh. īī*.
— испред вокала *u*, изговара се као *sh. ū*.
— испред вокала *y*, изговара се као *sh. ū*.
- z* — испред вокала *a, e, o, y* изговара се као *sh. z*.
— испред вокала *u*, изговара се као *sh. ħ*.
- w* — као *sh. v*, само што доња усна не додирује горње секутиће.
- r* — полутан између *sh. p,* и *sh. l*. Сугласници *k, ī, c, īī* и *n* често су удвојени.

Најважнија одлика фонетске структуре јапанског језика је у таме што се консонанти појављују искључиво у саставу консонантско-вокалске групе, тако да никада нису у позицији на њеном крају с изузетком консонанта Овакве слоговне групе (сугласник + самогласник) могу бити просте и сложене. Просте су када један од пет вокала стоји непосредно иза консонанта, а сложене су ако између консонанта и вокала стоји глас у (*sh. j*), који умекшава консонант иза којег стоји и, у принципу, се изговара. Тако добијамо следеће просте и сложене слоге:¹

1 Ови слогови су, ради лакшег штампања, дати јапанском научном транскрипцијом, а не изворним знацима.

<i>Прос̄ӣи:</i>	<i>Сложени:</i>
<i>ka ki ku ke ko</i>	<i>kyu kyū kyō</i>
<i>sa si isu se so</i>	<i>syū syū syō</i>
<i>ta ti tu te to</i>	<i>tyū tyū tyō</i>
<i>ma ni nu ne no</i>	<i>nyū nyū nyō</i>
<i>ma mi mu me imo</i>	<i>myū myū myō</i>
<i>ya — yū — yō</i>	— — —
<i>ra ri ru re ro</i>	<i>iryū ryū ryō</i>
<i>wa — — — wo</i>	— — —
<i>ga gi gu ge go</i>	<i>gyū gyū gyō</i>
<i>za zi zu ze zo</i>	<i>zyū zyū zyō</i>
<i>da zi zu de do</i>	— — —
<i>ba bi bu be bo</i>	<i>byū byū byō</i>
<i>pa pi pu pe po</i>	<i>pyū pyū pyō</i>

Затим, сваки слог у јапанском има исту дужину и исти нагласак. Акцентуација је у јапанском заснована на висини (гласовној), а не на нагласку. Гласовна висина представља релативну звучну висину сваког слога. Обично постоји разлика између звучне висине првог и другог слога код сваке речи. Пошто у *cx/xc* језику није нужно обележавање акцената у писаној речи, и пошто правописна проблематика не би, уопштено говорећи, требало да обухвата и проблеме акценатске природе у језицима у којима нема обавезног обележавања акцената или таквог обележавања уопште нема, а такав је и јапански језик, сматрамо да се код разматрања широке транскрипције јапанске ономастике на подручју *cx/xc* језика проблематика акцентуације може занемарити.

Бројни и веома занимљиви социолингвистички аспекти језичке ситуације у Јапану не могу се сматрати фактором који утиче на изговорну вредност јапанске Ономастике, као што на њену изговорну вредност ни дијалекатске или диглосијске појаве не врше приметнији утицај.

Сматрамо да, с обзиром на изнето, при изради широке транскрипције јапанских имена не би требало да буде озбиљних потешкоћа. Прилагођавајући фонолошку грађу јапанског, фонолошким особинама нашег језика код поменуте широке транскрипције, препоручили бисмо да се: 1) сви консонанти транскрибују искључиво у складу са њиховом изворном фонолошком вредношћу (*x* испред *y* као *sh. φ*, на пример, Фукуока; *z* испред *i* као *sh. ħ*, на пример, планина Фуђи), 2) не дају дужине вокала, и 3) да се не обележавају геминати код сугласника.

2. Могућност израде транскрипционе шеме

Могуће је израдити следећу транскрипциону схему за примену транскрипције у штампи, лексикографији, радију и телевизији. Служили смо се схемом предложеном од стране Института за језик и књижевност у Сарајеву. За сваки јапански самогласник дали смо по један изворни знак, а такође и предложену вредност у *sh/hs* транскрипцији. Код јапанских сугласника за сваки изворни слоговни знак који почиње датим консонантом дали смо транскрипцијску вредност тог консонанта. Овај поступак је приказан на следећим шемама:

ШЕМА 1:

ироси консонантско-вокалски слојови:

Јапански консонант:	Sh/hs транскрипцијска вредност слоја:	
k/g	ka ki ku ke ko	ga gi gu ge go
s/z	sa ši su se so	za ði zu ze zo
t/d	ta ði cu te to	da ði zu ze zo
n	na ni nu ne no	ba bi bu be bo
h/p,b	ha hi fu he ho	pa pi pu pe po ²
m	ma mi mu me mo	
y	ja — ju — jo	
r	ra ri ru re ro	
w	va — — — vo (ili o) ³	
n	-----	

ШЕМА 2:

Сложени консонантско-вокалски слојови

Јапански консонант:	Sh/hs транскрипцијска вредност слоја:	
k/g	kja kju kjo	gja gju gjo
s/z	ša šu šo	ða ðu ðo
t/d	ça cu ço	da dju do ⁴
n	nja nju njo	
h/p,b	hja hju hjo-----	pja pju pjo bja bju bjo
m	mja mju mjo	
r	rja rju rjo	

² У пракси не би требало да проузрокује тешкоће јер: 1) wo у јапанском служи углавном као падежни суфикс за акузатив, те му је фреквентност у ономастици веома ниска или готово никаква; 2) пошто се у савременом јапанском wo редовно изговара ближе гласу o, треба га тако и транскрибовати, тј. помоћу sh, o.

³ Парови консонанатак k/i, c/z, ū/g i x/ū, б дати су овде тако по узору на јапански редослед и узус графичког система — наиме, додавањем дијакритичких знака на први од консонаната у пару добија се други. Код x додавањем кружића добија се ū, а додавањем само дијакритичког знака — без кружића — добија се б.

⁴ Фонетска вредност слова ђа, гу, ђо иошијуно је исиа у оба случаја, мада им се оригинална графика разликује јер, као ишио се види из табеле, они настају од различитих основних консонаната: од z + ja и од g+ ja...

III Проблеми адаптације имена из јапанског језика у српскохрватском језику

1. Историјски осврт

Јапанска имена у наш језик улазила су *iojovo* искључиво преко неког од светских језика. Тако су и настале д карактеристичне грешке — рецимо топоними Чибa, Кочи, Хитачи и др. Долазећи преко енглеског, од енглеског транскрипционог *ch* за јапанско *h*, нама су дали *ч* уместо *ћ*. Значи, специфичност енглеског језика да не познаје *ћ* већ само *ч* (*ch*) транспоновала је у наше језичко подручје, које веома јасно разликује *ч* од *ћ*, једну сасвиим непотребну грешку. Исти је такав случај и са енглеским транскрипционим *ц* (у топонима као што су Фуџијама, Фуџиока и сл.). Опет, енглески језик не познаје звук тако мек као што је јапанско и *sh*. *h* (у енглеским изворницима транскрибовано као *j* (*ц*), те смо ми тако, на жалост, дошли до Фуџијама уместо Фуђијама, Фуџиока уместо Фуђиока.

Имена која су долазила посредством француског транскрипционог подручја имају тенденцију ка конфузији на релацији *ћ* и *ш*. Односно, *цх* које у француском представља звук *ш*, неки наши извори протумачили су као *ч*, што би било *ch* да долази са енглеског транскрипционог подручја.

Имена која су дошла посредством руског транскрипционог подручја, услед погрешног интерпретирања и недовољног познавања правила руске ћириличне фонетске транскрипције јапанског језика, често на крају уместо и имају (на пример: Сендај уместо Сендаи, услед руског Сэндаи).⁵

⁵ Иначе је познато да проблем гласа *;* у нашем Правопису није конклузивно решен, па предлажемо да се ситуација не компликује

Затим, оскудна језичка спознаја довела је до тога да одређен географски појам улази у састав имена топонима, те је сада, на пример, Фуџијама на нашем говорном подручју прихваћено целокупно као топоним, па срећемо: »Планина Фуџијама ...« Наравно, јама на јапанском значи планина. Значи, требало би писати »планина Фуџи«. Или »река Сумидагава«, при чему је кава на јапанском река, (к прелази у г), требало би »река Сумида«. Или, Меиџи Тенно — Мутсухито: (JLZ 610, PP e, Vog. e, Vel. e, ELZ 298). Меиџи Тенно: значи Цар Меиџи (тенно — цар), а његово лично име било је Муцухито; или Џиму Тенно: Цар Ђиму (JLZ 424, ELZ 29).

2. Савремено стање (анализа ексцерпираних грађе)

На основу прегледа ексцерпираних материјала, дошли смо до следећих закључака у вези са најчешћим грешкама, које се јављају у нашој лексикографији при транскрибовању јапанске ономастике и јапанске лексике уопште.

Код картица које садрже антропонимијске и патронимијске јединице редовно се срећемо са следећим грешкама:

— *и* уместо *ђ*: *Фуџивара но Сагаје*, јапански песник, (MEP 546 h) уместо Фуџивара;

— *гз* уместо *ђ*: *Токуџоми Кенџиро*, јапански књижевник, (ELZ 411 h, MEP 398 c) уместо Токутоми Кенџиро;

— *џи* уместо *ђи*: *Иџикава Сеиџи*, јапански револуционар, (MEP 743 c, JLZ 407, ELZ 216) уместо *Иђикава Сеиђи*; *Кокурџ Гоџиџиро*, јапански политички

даље убацивањем гласа *ј* у средину речи у којима га иначе нема. Види такође примере *Ниџиџаи* и *Мајебаши* даље у тексту, где је *ј* убацивано у средину речи, проузрокујући, чини се више штете него користи.

радник (ELZ 521) уместо *Кокуре Гоићиро*; *Токуда Куи-иши*, јапански политичар (ELZ 410 h, МЕР 398 h) уместо *Токуда Куићи*;

— *цх* уместо *ћ*: *Танака Гиицхи*, јапански политичар (ELZ 324 h) уместо *Танака Гиићи*;

— *цу* уместо *ју*: *Муро Киусо*, јапански филозоф (МЕР 610 с) уместо *Муро Кјусо*;

— *ӣсу* уместо *цу*: *Коеӣсу*, јапански сликар (JLZ 479, ELZ 517) уместо *Коецу*;

Примећује се, међутим, да када је реч о неким познатим именима као што је, на пример, познати јапански књижевник Нацуме Сосеки, он се у овим изворима појављује као Нацуме Сосеки, а не као Натсуме Сосеки, што нам јасно показује да се погрешна транскрипција јавља услед непознавања правила фонетског читања, стихијног мешања различитих транскрипцијских система и недоследности у њиховој селекцији. Горњи пример правилне транскрипције срећемо у МЕР 633 с. Јавља се, међутим, погрешно Нацуме Созеки (Љ. Tanizaiки, Sestre Makioka, Beograd, Prosveta, 1972, str. 689).

Код транскрибовања вокала код антропонимике и патронимике уочили смо следеће грешке:

— *о*: да би изразили дужину вокала *о* даје се *О'Куни*, јапанска глумица (МЕР 716 h) уместо *Окуни*;

— *у*: *Фоиуијџиа*, јапански сликар (JLZ 292, ELZ 426) уместо *Фуђита*. Очигледно, име је транскрибовано према француском писању (*оу* = *у*, *ј* = *и*), јер је у загради као упутство за читање дато *Фужџиа*;

— *е*: *Кокуро*, јапански политички радник (JLZ 480, ELZ 521), уместо *Кокуре*;

— *и*: *Ихара Сајкаку*, јапански књижевник (МЕР 744 h), уместо *Ихара Саикаку*. Дакле, *и* се транскрибује често са *ј*, поготово када долази преко руске транскрипције, услед тога што руско *ӣ* бива транскрибовано са нашим *ј*;

— *a*: код транскрибовања овог вокала нема посебних одступања, сем што је у двама картицама у оквиру ексцерпираниог материјала установљено, из неког разлога, да је *a* изостављено. Тако, у примерима *Кобајши Такиши*, јапански књижевник и *Кобајши Масаки*, јапански филмски редитељ (МЕР 263 с), уместо *Кобајаши*.

У картицама које садрже топонимијске јединице редовно се срећемо са сличним грешкама, с тим што смо учили и следеће:

— *cx* уместо *ш*: *Схизуока*, јапански град и назив покрајине (ELZ 698 а), уместо *Шизуока*.

— *цх* уместо *ш*: *Тсуцхима*, јапанска острвска група (ЈЛЗ 1009), уместо *Цушима*.

— *j* уместо *и*: *Нијиаиџа*, град у Јапану (МЕР 663 с), уместо *Ниџиаиџа*, *Сакај*, град у Јапану (МЕР 139 h), уместо *Сакаи*.

Занимљив је још и пример јапанског града *Маебаши*, који се јавља као *Маебасхи* (*Мајебаши*), (JLZ 576, ELZ 173, и као *Мађебаши*, МЕР 454 с), а једино је исправно *Маебаши*. Из овога се може закључити да су лексикографи МЕР-а, изгледа, мислећи да је читање *Мајебаши* дато у загради код примера из JLZ, не JLZ-ов покушај да да »фонетско« читање, већ да представи страни транскрипцијски облик (што је, у овом случају, *Маебасхи*), па су читали енглеско транскрипцијско / као наше *ђ*, те отуд имамо *Мађебаши*!

Од комплетно адаптираних јединица јапанске ономастике поменућемо само Јапан и Токио, где, због устаљеног и већ традиционалног начина употребе у нашој пракси не предлажемо измене.

3. Однос савремене граматичке и правописне норме према адаптацији имена из јапанског језика

Од досадашњих покушаја да се кодификује *сх/хс* транскрипција јапанске ономастике, можемо навести: 1) најопштија правила дата у члану 165. и 166. »Правописа српскохрватскога књижевног језика«, издање »Матице српске« и »Матице хрватске«, Нови Сад — Загреб, 1960. године, која су исувише уопштена и сажета (односе се на имена — писање имена из свих живих страних језика уопште); и, 2) рад »Правила и примери транскрипције јапанских географских имена«, часопис »Наш језик«, Београд, 1976. године, XXII/3, стр. 146—149). Док се у »Правопису« износе само нека важнија општа начела, у »Правилима и примерима...« нису дата ни правила ни примери који би, са стручног становишта, могли да се сматрају целокупно задовољавајућим — то је, једноставно, био покушај да се до транскрипцијских правила дође са становишта сербохрватистичке правописне норме, јер тада у нас јапанистике као научне дисциплине још није ни било, па није било могуће да се до транскрипцијских правила дође на основу дијалога ова два стручна профила.

Према типу завршетака, јапанске речи се деле на две основне групе, односно на речи са вокалним и консонантским завршетком. Управо, на крају речи може једино стајати консонант *ћ*.

У случајевима када се реч завршава на консонант « такве речи се код нас уклапају у морфолошке промене икоје се примењују на наше именице мушког рода. У оквиру ексцерпираног материјала јавља се пример Рашомон, јапански редитељ (*sic!*) (JLZ 818). Рашомон, је,

иначе, име познатог јапанског филма Акире Куросаве, названог по делу јапанског писца Рјуносукее Акутагаве, а Рашомон је назив једне од капија у древној јапанској престоници Кјоту.

Када се јапански топоними завршавају на ненаглашене вокале о и а, предлажемо да се понашају као и наша имена са истим завршетком. На пример: Мито (град у Јапану) ген. Мита, дат. Миту, лок. Миту и сл.; Нико (излетиште и национални парк), Кјото, Кумамото (град на острву Кјушу) итд. Камакура (Камакуре, Камакури и сл.). Осака, Фукуока, Асахикава, Мисава, Нара, Уеда итд. Топонимске називе са наглашеним у не би требало деклинирати (Хоншу, Кирју, Тенрју, Гоцу, Имазу, Мицу, Јаку, Кофу и сл.).

Предлажемо да сва женска имена, која се углавном завршавају на о остају непромењена у деклинацији: Мићико, Маћико, Акико, Јурико, итд., пошто је реч о наглашеном вокалу о. Исто тако би могла да се понашају и женска имена која се завршавају на неки други, иако ређе, вокал (Каору, Јасуми, Јура, Јуки итд.).

Што се, пак, тиче мушких имена која се, углавном, завршавају на неки од вокала, предлажемо да се мењају као и наша имена: Јузо — Јузу, Јуза, Јузом итд.; Масаки — Масакија, Масакију, Масакијем; Јасуши — Јасушија, Јасушију, Јасушијем итд.; Јошиаки — Јошиакија, Јошиакију, Јошиакијем итд.; Кунихиро — Кунихира, Кунихиру, Кунихиром итд.; Мунео — Мунеа, Мунеу, Мунеом итд.

Код асимилираних позајмљеница, које су, наравно, веома малобројне, услед велике просторне удаљености и релативно слабо развијаних економских, друштвених и културних веза, у смислу њихове прилагођености савременој граматичкој и правописној норми, такође нема посебних проблема. Тако се реч кимоно, врста јапанске

народне ношње (MEP 234, ELZ 465 c), може, наравно, као позајмљеница мењати у складу са нашим граматичким променама: кимона, кимону, кимоном итд. Исто је и са речју кендо, јапанско мачевање и борилачка вештина (ELZ 451 c) и ту реч можемо мењати: кенда, кенду, кендом итд. Затим реч цудо, врста јапанске спортске вештине, метод за физичко и психичко васпитање (MEP 688 c, ELZ 182 b), мења се по нашим граматичким правилима: цуда, цуду, цудом итд. Реч циу-цицу, вештина самоодбране, блага уметност самоодбране супротно кен-цицу, оштрој уметности самоодбране (MEP 687 c, ELZ 182 b) може се такође мењати: циу-цице, циу-цици, циу-цицом итд. Реч гејша, јапанска артисткиња, плесачица и певачица у чајџиницама и забавиштима (MEP 403 a, ELZ 506 b), такође: гејше, гејши, гејшом итд. Затим, реч самурај, јапански витез, војнички племић (MEP 146 c, ELZ 599 f), може се мењати по нашим граматичким правилима: самураја, самурају, самурајем итд. Реч карате, јапански рвачки спорт (ELZ 406 c), се такође може мењати: каратеа, каратеу, каратеом итд. Слично аикидо, јапанска борилачка вештина. Такође и реч цунами, океански таласи огромних размера који настају као последица земљотреса (MEP 647 c, ELZ 472 f). Овде би требало напоменути да се у издању ELZ — пише тсунами, већ смо раније објаснили предлог за транскрипцију тс. Исто тако, ова реч може да се мења као *pl. tantum*. Код речи харакири, начин самоубиства јапанских самураја и аристократских слојева (MEP 559 c, ELZ 367 b) не би предложили мењање, а такође ни код речи камиказе, »божански ветар«, назив за јапанске пилоте-самоубице у другом светском рату (MEP 187 b, ELZ 379 c). Ове две речи сматрамо да би боље било оставити непромењене, јер би њихово граматичко деклинирање изазивало одређене тешкоће.

IV Закључак

С обзиром на анализирани материјал и предложене транскрипцијске критеријуме, очигледно је да се досадашња неуједначеност норматива искључиво јавља као последица лошег познавања правила на којима се заснивају стране транскрипције јапанских имена које су нашим лексикографима служиле као изворници, односно, као последица директне транслитерације са туђе транскрипције. Транслитерација туђих фонетских транскрипција или пак, погрешно тумачење њихових фонетских вредности доводило је до конфузије коју смо констатовали анализом ексцерпираног и другог проучаваног материјала.

Иначе, што се тиче односа самих фонолошких система јапанског, и *сх/хс* језика, нема ендогених разлога да ненормираних случајева уопште буде. Транскрипцијска схема коју у реферату предлажемо покрива све фонолошке облике познате у јапанским именима. Услед изузетне комплексности граfiјског система јапанског језика, препоручујемо, ипак, да стручњак-јапанолог увек буде консултован приликом одређивања транскрипционог облика јапанских имена. Ово важи и за случајеве када јапанска имена долазе у наш језик посредно, преко транскрипцијског система неког од светских језика, иако се надамо да ће овај рад у таквим случајевима бити од одређене помоћи.

V Индекс лексема

аикидо	Кочи
Акико	Коецу
Акира Куросава	Кобајаши
цунами	Кобајаши Масаки
Цушима	Кобајаши Такиђи
Тиба	Кокуре Гоиђиро
Тиму	Кунихиро
циу-цицу	Мађико
цудо	Маебаши
Фуђи	Макиока
Фуђита	Масаки
Фуђивара	Меиђи
Фукуока	Миђико
гејша	Мисава
Гоцу	Мито
харакири	Мунео
хирагана	Муро Кјусо
Хитаои	ацуме Сосеки
Хоншу	Нара
Иђикава Сеиђи	Ниигата
Ихара Саикаку	Нико
Имазу	Окуни
Јаку	Рашомон
јама	Рјуносукe Акутагава
Јапан	Сакаи
Јасуми	саке
Јасуши	самурај
Јошиаки	Сендаи
Јуки	Сумида
Јуни	Сумидагава
Јурико	Шизуока
Јузо	Танака Гиђи
Каору	тенно
камиказе	Терњу
карате	Токио

кава	Токуда Куићи
кендо	Токутоми Кенђиро
кимоно	Уеда

Литература

Belić, A., *Osnovi istorije srpskohrvatskog jezika, I, Fonetika*, Beograd, Naučna knjiga 1976.

Đimbo, Kaku, *Kokugo Onseigaku Kojo* (Fonetski elementi u japanskom), Tokio, Meidi Tošo Co., 1947.

Hatori, Širo, *Oninron to seišoho* (Fonologija i ortografija), Tokio, Kenkjuša, 1951.

Pavlović, M., *Uvod u nauku o jeziku*, Beograd 1973.

Rodić, N., *Pravila i primeri transkripcije japanskih geografskih imena, Naš jezik XXII/3*, str. 146—9, Beograd 1976.

Stanić, M., *Za kulturu jezika*, Zavod za udžbenike i naučna sredstva, Beograd, 1973.

Terakava, Kišio, i dr., *Kokugo Akusento Ronso*, (Akcentološko izučavanje japanskog jezika), Tokio, Hosei daigaku šupankjoku, 1951.

Todjo, Misao, *Kokugogaku šinko* (Nova izučavanja u japanistici), Tokio, 1968.

Prof. Ljiljana Marković, PhD
University of Belgrade
Faculty of Philology

TRANSCRIBING JAPANESE ONOMASTICAL TERMS INTO SERBO-CROAT/CROATO-SERBIAN

Summary

Although, in view of the high degree of mutual compatibility existing between phonological systems of the two languages in question there does not seem to be any room for emergence, or indeed, for survival of any endogenous transcriptional problems as such, these have, in actual fact arisen and perpetuated.

Reasons for this have been identified as mainly stemming from unenlightened and thoroughly inadequate transliterations from English, French, Russian and other national transcribing systems, themselves geared towards a phonetic rendering of Japanese names in view of the particular indigenous properties of their respective languages.

A transcription pattern more desirable from the point of view of our language has been outlined in this paper, with Japanese sounds rendered with the help of the Japanese officially recommended scientific transcription values, instead of the original Japanese writing symbols. This has been done with a view to avoiding the unnecessary technical difficulties.

The suggested transcription pattern would, it is hoped, help introduce orderliness and uniformity in the field of Japanese onomastics as transcribed and used in our language, with a proviso that we have here been concerned with the so-called broad transcription (mass-media etc), exclusively.

Key words: Japanese, Serbo-Croatian, transcription, Japanese toponyms, personal names.